

sa

Sektorske analize

ekonomski
institut
zagreb

prosinac 2015. broj 42 godina 4

ISSN: 1848-8986

HR EXCELLENCE IN RESEARCH

Energetika i naftna industrija

Autorica Željka Kordej - De Villa

_Sadržaj

_3 Glavni sektorski pokazatelji

Ukupna potrošnja energije u Hrvatskoj u 2013. godini povećana je za 4,1 posto u odnosu na prethodnu godinu.

_8 Cijene energenata

Cijena plina za industriju tijekom 2015. godine u Hrvatskoj iznosila je 10,69 eura po GJ, što je za 7 posto niže nego 2014. godine. Cijene plina za kućanstva tijekom 2015. godine u Hrvatskoj iznosile su 13,13 eura po GJ, a u EU-28, 18,44 eura po GJ.

_10 Trendovi u sektoru energetike i naftne industrije

Kako potrošnja energije ovisi o gospodarskim kretanjima i vremenskim okolnostima, višegodišnja kriza i nastavak stagnacije gospodarskih aktivnosti, te iznadprosječne temperature u zimskim mjesecima i niže ljetne temperature, utjecali su na smanjenje potrošnje električne i toplinske energije te plina.

_14 Najveća trgovačka društva

Ukupni su prihodi vodećih devet trgovačkih društava u sektoru opskrbe električnom energijom, plinom i parom u 2014. iznosili 18.174 milijuna kuna, što je odnosu na 2013. godinu pad od 4 posto.

_18 Klimatske promjene i Zelena knjiga

Hrvatska izrađuje strategiju niskougličinog razvoja - osnovni dokument u području ublažavanja klimatskih promjena.

_22 Umjesto zaključka

Početak studenog s radom je počela Hrvatska burza električne energije [CROPEX] i to označava posljednji korak liberalizacije tržišta električne energije u Hrvatskoj. Rad burze utjecat će na cijene, kao što je to bilo kod goriva.

Glavni sektorski pokazatelji

“Promatrajući kumulativno prvih deset mjeseci ove godine u odnosu na isto razdoblje prethodne godine, proizvodnja energetskega sektora porasla je 0,5 posto.

— Nakon kontinuiranog pada realnog BDP-a od 2008. godine prvi znakovi gospodarskog oporavka primijećeni su u posljednjem tromjesečju 2014. godine. Skroman, ali ipak nešto viši rast ostvaren je i u prvoj polovici 2015. godine. U drugom tromjesečju 2015. godine realni BDP porastao je 1,2 posto u odnosu na isto razdoblje prošle godine. Rast BDP-a nastavlja se i u trećem tromjesečju ove godine. Prema prvoj procjeni, tromjesečni realni BDP povećan je za 2,8 posto u odnosu na isto razdoblje prošle godine. Oporavak ekonomske aktivnosti utjecao je i na pozitivna kretanja na tržištu rada. Zaposlenost, koja se kontinuirano smanjivala od kraja 2008. godine, blago se oporavlja od sredine 2014. godine. Tako je stopa nezaposlenosti u kolovozu 2015. godine iznosila 16,2 posto, što je 1,5 postotna boda niže nego u istom mjesecu prethodne godine.

Projekcije se temelje na pozitivnim gospodarskim trendovima u zemljama partnerima Republike Hrvatske, ali i strukturnim reformama za koje se očekuje da će ih provoditi nova Vlada, te provođenju mjera konsolidacije koje predlaže Europska komisija. Kao rezultat toga, u 2015. godini očekuje se rast BDP-a od blizu 1 posto, a u 2016. godini rast od 1,4 posto. Očekuje se da će se takvi pozitivni trendovi odraziti i na sektor energetike¹.

Glavni sektorski pokazatelji za 2013. poboljšali su se od prethodnog izvješća². Tako je ukupna potrošnja energije u Hrvatskoj u 2013. godini povećana za 4,1 posto u odnosu na prethodnu godinu. Kako je istodobno BDP smanjen 0,9 posto, energetska intenzivnost ukupne potrošnje energije porasla je 2,4 posto. Uspoređujući prosječnu energetska intenzivnost u EU-28, energetska intenzivnost u Hrvatskoj bila je veća za 15,2 posto³.

Ukupna proizvodnja primarne energije u 2013. godini povećana je za 17 posto u odnosu na 2012. godinu. Energija iskorištenih vodnih snaga, zahvaljujući

1 *SEE-6 Economic Outlook*, dostupno na <http://www.eizg.hr/hr-HR/SEE-6-Economic-Outlook-1569.aspx> [pristupljeno 10.12.2015.].

2 Ekonomski institut, Zagreb, *Energetika i naftna industrija*, prosinac 2014.

3 Ministarstvo gospodarstva, *Energija u Hrvatskoj 2013*.

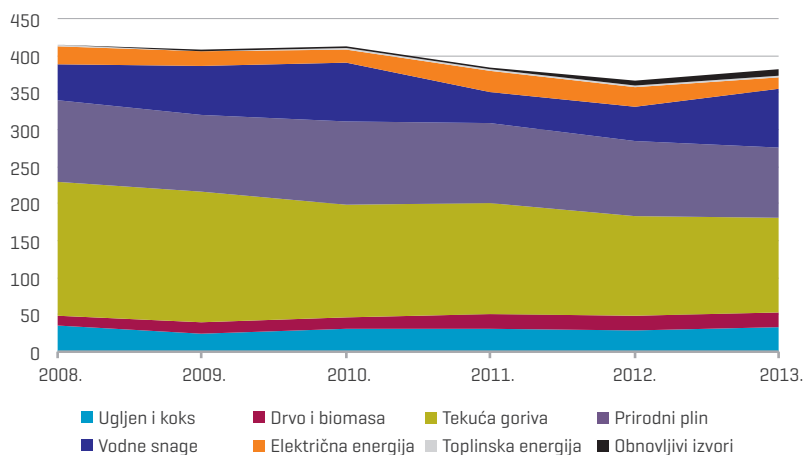
VLASTITA OPSKRBLJENOST ENERGIJOM U 2013. GODINI IZNOSILA JE 54 POSTO.

povoljnim hidrološkim prilikama, povećana je čak 74 posto, proizvodnja obnovljivih izvora energije (bioplin, tekuća biogoriva i geotermalna energija) 36 posto, proizvodnja ogrjevnog drva i ostale krute biomase, kao i toplinske energije iz toplinskih crpki 2 posto. Najmanji porast ostvaren je u proizvodnji sirove nafte i iznosio je 0,4 posto, a samo je proizvodnja prirodnog plina smanjena i to za skoro 9 posto. Vlastita opskrbljenost energijom u 2013. godini iznosila je 54 posto, što je 12 posto više nego 2012. godine.

Neposredna potrošnja energije u 2013. smanjena je 1,6 posto – u industriji je potrošnja energije smanjena 1,5 posto, u općoj potrošnji 3,8 posto, dok je sektor prometa zabilježio porast potrošnje energije od 1,7 posto. Neenergetska potrošnja povećana je 0,9 posto u usporedbi s 2012. godinom.

Slika 1.
Ukupna potrošnja energije u Hrvatskoj u razdoblju 2008.-2013. godine, u PJ

Izvor: Energija u Hrvatskoj 2013.

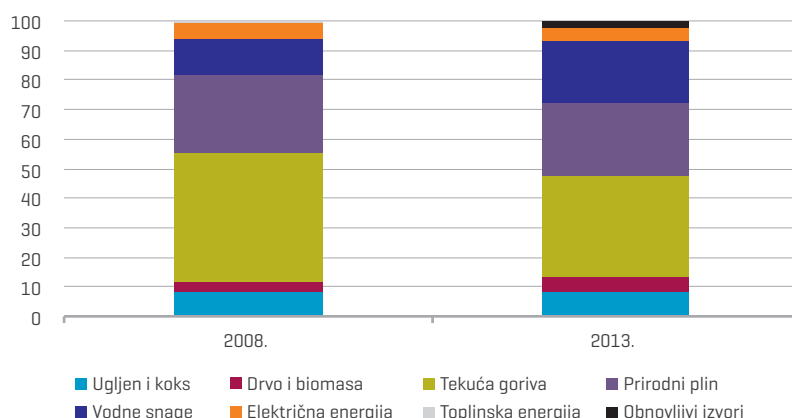

Ukupna potrošnja energije u razdoblju od 2008. do 2013. smanjila se s 415 PJ na 366 PJ. Prema strukturi ukupne potrošnje energenata u Hrvatskoj, tekuća goriva i prirodni plin još uvijek su najznačajniji energenti. Ipak u usporedbi s 2008. godinom, u 2013. se potrošnja ovih dvaju energenata smanjila. Tako se udio tekućih goriva u ukupnoj potrošnji energije smanjio s 43,4 posto na 33,7 posto, a prirodnog plina s 26,6 na 25,1 posto. Smanjen je i udio uvozne električne energije s 5,7 posto na 4,2 posto. U istom

razdoblju udio vodnih snaga povećan je s 12 posto na 20,7 posto⁴, a udio obnovljivih izvora energije s 0,23 posto na 2 posto.

Slika 2.
Struktura ukupne potrošnje energije 2008. i 2013. godine, u postocima

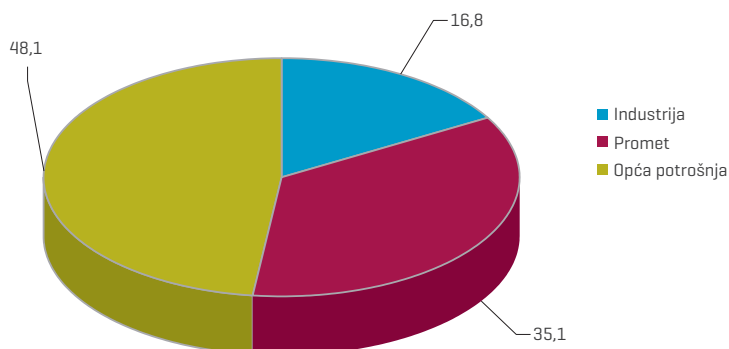
Izvor: Energija u Hrvatskoj, 2013.

Neposredna potrošnja energije 2013. godine iznosila je 243,6 PJ što je 1,6 posto manje u odnosu na prethodnu godinu. Prema udjelu u neposrednoj potrošnji energije (slika 3), 2013. godine sektor opće potrošnje ostvario je najveći udio (48,1 posto). Slijedili su ga sektori prometa (35,1 posto) i industrije (16,8 posto). U razdoblju od 2008. do 2013. industrija je smanjila potrošnju energije 7,7 posto u usporedbi s prometom i općom potrošnjom, gdje je smanjenje energije iznosilo 1,1 odnosno 1,3 posto.

Slika 3.
Struktura neposredne potrošnje energije 2013. godine, u postocima

Izvor: Energija u Hrvatskoj, 2013.

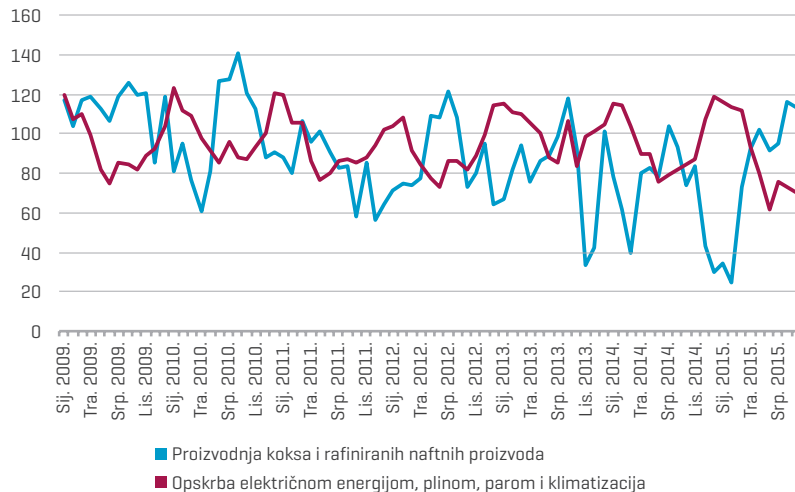
Indeks industrijske proizvodnje u listopadu 2015. godine, u odnosu na listopad 2014. godine povećan je 4,7 posto, dok je agregatni pokazatelj obujma proizvodnje za energetski sektor (prema GIG-u 2009) povećan 5,9 posto. Promatrajući kumulativno prvih deset mjeseci ove godine u odnosu na isto razdoblje prethodne godine, proizvodnja energetskog sektora porasla je 0,5 posto.

⁴ Udio vodnih snaga varira ovisno o hidrološkim prilikama.

Slika 4.
Opskrba električnom energijom, plinom, parom te klimatizacija i proizvodnja koksa i rafiniranih naftnih proizvoda, indeks fizičkog obujma industrijske proizvodnje* (2010.=100)

*Izvorni indeksi.

Izvor: Državni zavod za statistiku.

Proizvodnja koksa i rafiniranih naftnih proizvoda u razdoblju do listopada 2015., u usporedbi s 2014. godinom porasla je 7 posto. Istodobno, opskrba električnom energijom, plinom, parom i klimatizacija u prvih deset mjeseci 2015. smanjene su za 3,6 posto u usporedbi s istim razdobljem u 2014. godini⁵.

Proizvođačke cijene⁶ u energiji (GIG 2009) smanjile su se 14,8 posto u listopadu 2015. u usporedbi s listopadom 2014. godine. Pad je prisutan na domaćem i stranom tržištu i viši je u odnosu na prosjek industrijskog sektora [4,5 posto].

Ukupan indeks potrošačkih cijena⁷ za listopad 2015. porastao je 7,4 posto u odnosu na prosjek 2010. godine. Indeks potrošačkih cijena na godišnjoj razini zabilježio je pad od 0,9 posto. Potrošačke cijene goriva i energije, koje čine 12 posto ukupnog indeksa potrošačkih cijena, pale su za 0,8 posto od studenog 2014. do listopada 2015. godine u odnosu na isto razdoblje 2013. i 2014. godine. Međutim, u listopadu 2015., u odnosu na isti mjesec 2014., cijene su smanjene za 2,9 posto. Najznačajniji je bio pad cijena tekućih goriva [29,7 posto] i plina [6,6 posto].

Prosječna mjesečna bruto plaća u prvih devet mjeseci 2015. godine u Hrvatskoj je iznosila 8.026 kuna što je realno povećanje od 1,6 posto u odnosu na isto razdoblje u 2014. godini. Prosječne bruto plaće tijekom istog razdoblja u cijelom su sektoru energije iznad prosjeka gospodarstva. Prosječna je bruto plaća za prvih devet mjeseci ove godine u djelatnosti opskrbe električnom energijom, plinom, parom te klimatizacije iznosila

⁵ Indeks obujma industrijske proizvodnje te indeksi zaliha, zaposlenih osoba i proizvodnosti rada u industriji u listopadu 2015., prvi rezultati, Priopćenje DZS-a, br. 2.1.3/10.

⁶ Indeks proizvođačkih cijena industrije u studenome 2015., Priopćenje DZS-a, br. 2.1.1/11.

⁷ Indeks potrošačkih cijena u listopadu 2015., Priopćenje DZS-a, br. 13.1.1/10.

NEPOSREDNA POTROŠNJA ENERGIJE U 2013. SMANJENA JE 1,6 POSTO.

“ U djelatnosti opskrbe električnom energijom, plinom, parom te klimatizacije u listopadu 2015. bilo je 14.782 zaposlenih.

10.502 kune. U prvih devet mjeseci 2015. godine u odnosu na isto razdoblje 2014. godine prosječne mjesečne bruto plaće realno su rasle 3,8 posto. Uspoređujući rujnu 2015. i rujnu 2014. godine primjećuje se rast prosječne mjesečne bruto plaće od 4,8 posto.

Prosječna bruto plaća⁸ u djelatnosti vađenja sirove nafte i prirodnog plina u prvih devet mjeseci 2015. godine iznosila je 13.301 kunu. U istom je razdoblju prosječna bruto plaća isplaćena u djelatnosti proizvodnje koksa i rafiniranih naftnih proizvoda iznosila 12.634 kune, što je 57 posto iznad prosjeka gospodarstva. Za usporedbu, prosječna bruto plaća u prerađivačkoj industriji iznosila je 7.122 kune.

U rujnu 2015. godine u odnosu na rujnu 2014. godine u proizvodnji koksa i rafiniranih naftnih proizvoda bruto plaće su realno rasle 1,5 posto, dok su u prerađivačkoj industriji u istom razdoblju plaće realno rasle 3,2 posto.

Od ukupno 1,32 milijuna zaposlenih⁹, u djelatnosti opskrbe električnom energijom, plinom, parom te klimatizacije u listopadu 2015. bilo je 14.782 zaposlenih. U prvih deset mjeseci ove godine broj zaposlenih u ovoj djelatnosti smanjen je za 2 posto u odnosu na isto razdoblje 2014. godine.

U istom je razdoblju u proizvodnji koksa i rafiniranih naftnih proizvoda bilo zaposleno 2.706 radnika, a u vađenju sirove nafte i prirodnog plina 1.302 zaposlena. Zbog krize u svim je djelatnostima smanjen broj zaposlenih.

⁸ Prosječne mjesečne isplaćene bruto plaće zaposlenih za rujnu 2015., Priopćenje DZS-a, br. 9.1.2/9.

⁹ Zaposleni prema djelatnostima u listopadu 2015., Priopćenje DZS-a, br. 9.2.1/10.

Cijene energenata

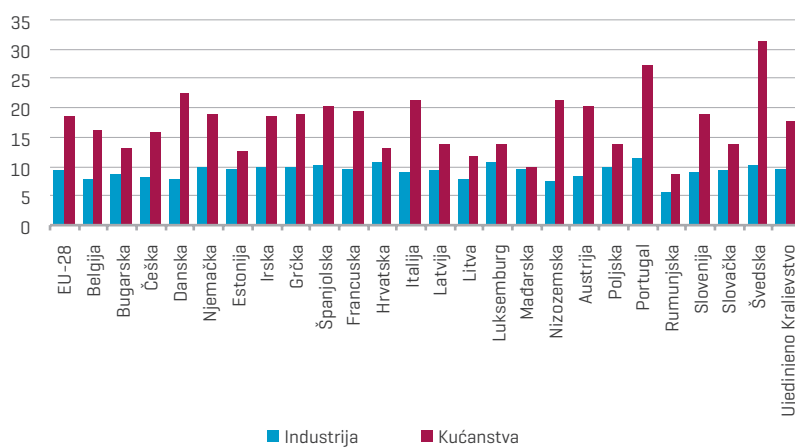
“U razdoblju od 2008. do 2015. cijene električne energije za kućanstva u Hrvatskoj povećale su se 33 posto.

Cijena plina za industriju tijekom 2015. godine u Hrvatskoj bila je 10,69 eura po GJ, što je za 7 posto niže nego 2014. godine. U EU-28 2015. godine cijena plina za industriju iznosila je 9,25 eura po GJ što je za skoro 8 posto niže nego prethodne godine. U odnosu na 2014., cijene plina za industriju smanjile su se u svim zemljama EU-28 osim u Danskoj i Estoniji, gdje su ostale nepromijenjene. U Hrvatskoj je cijena plina u industriji 2015. godine 75 posto viša nego što je bila 2008. U istom razdoblju na razini EU-28 cijene plina porasle su 4 posto. Ipak, smanjenje cijena zabilježeno je u Belgiji, Češkoj, Njemačkoj, Irskoj, Litvi, Nizozemskoj, Rumunjskoj, Sloveniji i Švedskoj.

Cijene plina za kućanstva tijekom 2015. godine, u Hrvatskoj su iznosile 13,13 eura po GJ, a u EU-28, 18,44 eura po GJ. Nižu cijenu plina od hrvatskih kućanstava tijekom 2015. plaćala su još samo kućanstva u Estoniji i Litvi. U razdoblju od 2008. do 2015. cijena plina za kućanstva u Hrvatskoj porasla je 73 posto, a u EU-u 25 posto. Tijekom promatranog razdoblja cijene su se smanjile u Danskoj, Luksemburgu, Mađarskoj i Rumunjskoj.

Slika 5.
Cijene plina po GJ za industriju i kućanstva u 2015., u eurima

Izvor: Eurostat.

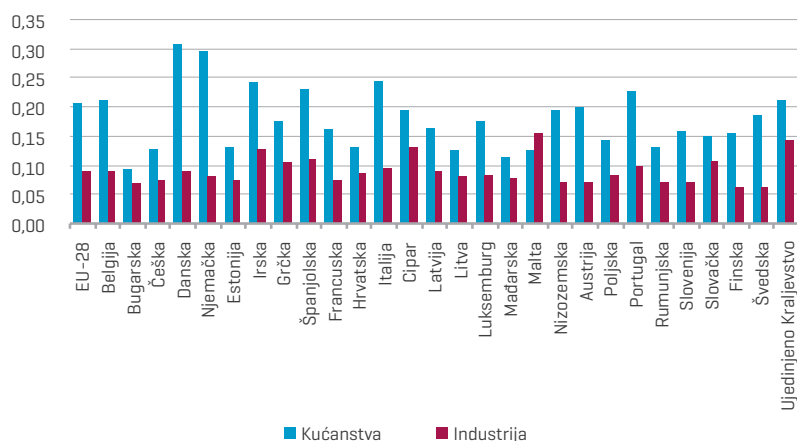

U ODNOSU NA 2008. CIJENE ELEKTRIČNE ENERGIJE U HRVATSKOJ PORASLE SU 17 POSTO.

Slika 6.
Cijene električne energije po kWh za kućanstva i industriju u 2015., u eurima

Izvor: Eurostat.

U Hrvatskoj, cijena električne energije za industriju tijekom 2015. godine iznosila je 0,09 eura po kWh (slika 6), kao i u EU-28. Međutim, u odnosu na 2008. godinu cijene električne energije u Hrvatskoj porasle su 17 posto, dok je taj porast u EU-28 u istom razdoblju iznosio 2 posto. U 13 zemalja EU-a zabilježen je pad cijena električne energije za industriju u promatranom razdoblju. Pad je bio najznačajniji u Češkoj i Mađarskoj i iznosio je oko 30 posto. Najveći rast cijena u promatranom razdoblju primijećen je u Estoniji (47 posto), Latviji (38 posto) i Ujedinjenom Kraljevstvu (53 posto).

Tijekom 2015. godine, cijena električne energije za kućanstva iznosila je 0,13 eura po kWh. Na razini EU-28 cijena je 0,21 eura po kWh. U razdoblju od 2008. do 2015. cijene električne energije za kućanstva u Hrvatskoj povećale su se 33 posto. Istovremeno, rast cijena u EU-28 iznosio je 31 posto. Pad cijena električne energije za kućanstva zabilježen je u Mađarskoj (27 posto), a u Češkoj su cijene ostale na istoj razini.

Trendovi u sektoru energetike i naftne industrije

Električna energija¹⁰

“Poboljšanje financijskog poslovanja i proaktivno upravljanje likvidnošću prepoznale su i bonitetne agencije koje su poboljšale izgled HEP-a.

Prema revidiranim financijskim izvješćima HEP grupa je u 2014. godini ostvarila konsolidiranu neto dobit od 2.465,4 milijuna kuna, što je znatno više u odnosu na prethodnu godinu, kada je ostvarena neto dobit u iznosu od 1.298,2 milijuna kuna. Kako potrošnja energije ovisi o gospodarskim kretanjima i vremenskim okolnostima, višegodišnja kriza i nastavak stagnacije gospodarskih aktivnosti, te iznadprosječne temperature u zimskim mjesecima i niže ljetne temperature, utjecali su na smanjenje potrošnje električne i toplinske energije te plina. Izrazito povoljne hidrološke prilike rezultirale su rekordnom proizvodnjom u hidroelektranama od 8,4 TWh. U odnosu na 2013. godinu proizvodnja u termoelektranama smanjena je 29 posto, a nabava električne energije izvan HEP grupe 36 posto.

Poslovni prihodi u 2014. godini iznosili su 13.599,2 milijuna kuna i manji su za 7,5 posto u odnosu na prethodnu godinu. Najviše su smanjeni prihodi od prodaje toplinske energije i to za 12 posto što odgovara 91,5 milijuna kuna. Prihodi od prodaje električne energije manji su za 1.372,7 milijuna kuna [11,5 posto] što je posljedica pada potrošnje i gubitka dijela tržišta u Hrvatskoj te smanjenja prodajnih cijena. Prihodi od prodaje plina krajnjim kupcima, zbog smanjene potrošnje, niži su 35 milijuna kuna.

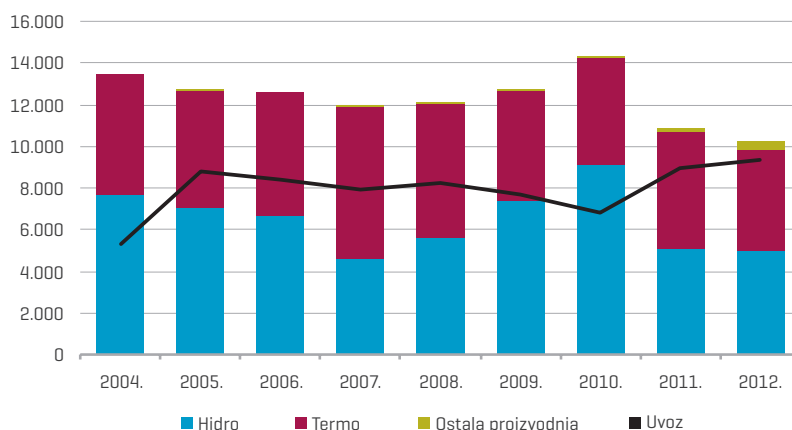
Hrvatska elektroprivreda d.d. je odlukom Vlade RH određena za opskrbljivača na veleprodajnom tržištu plina za razdoblje od 1. travnja 2014. do 31. ožujka 2017. godine u kojem će po reguliranim uvjetima prodavati plin opskrbljivačima u obvezi javne usluge opskrbe plinom za potrebe kupaca iz kategorije kućanstava. Od ove djelatnosti, HEP grupa je u razdoblju od travnja do prosinca 2014. godine ostvarila prihode u iznosu od 690 milijuna kuna.

¹⁰ HEP grupa – revidirani godišnji konsolidirani financijski izvještaj za razdoblje I-XII mjeseca 2014. godine, http://www.hep.hr/hep/financije/2014_1/grupa/lzvjestaj_posloводства_i_lzjava_osoba_odgovornih_za_sastavljanje_godisnjih_financijskih_izvjestaja.pdf [pristupljeno 2.12.2015.].

IZRAZITO POVOLJNE HIDROLOŠKE PRILIKE REZULTIRALE SU REKORDNOM PROIZVODNJOM U HIDROELEKTRANAMA OD 8,4 TWH.

Slika 7.
**Ukupna neto proizvodnja
prema izvoru i uvoz
električne energije, u
GWh**

Izvor: DZS, Statistički ljetopis, 2014.

U 2014. godini ostvarene su investicije u iznosu od 2.042,5 milijuna kuna, a najviše je uloženo u zamjene, rekonstrukcije, revitalizaciju i obnovu postojećih energetske objekata – 933,5 mil. kuna, izgradnju i pripremu izgradnje novih energetske objekata – 410,2 mil. kuna i za priključenje potrošača – 262,4 mil. kuna.

Poboljšanje financijskog poslovanja i proaktivno upravljanje likvidnošću prepoznale su bonitetne agencije, koje su poboljšane izglede HEP-a dodijeljene krajem 2013. godine (Standard & Poor's – 'BB-stable' i Moody's – 'Ba2 stable'), više puta potvrđivale tijekom 2014. godine unatoč padu prognoza za kretanje ocjene državnog rejtinga.

Naftna industrija

Cijena nafte (*Europe Brent Spot Price FOB*) 1. prosinca 2015. iznosila je 42,91 dolar po barelu, dok je 1. prosinca 2014. iznosila 70,47 dolara po barelu. U 2015. godini, cijena nafte kretala se od 40,28 [14.11.] pa do 66,33 dolara po barelu [13.5.]. Blagi porast cijena nafte primijećen je na londonskom i američkom tržištu u drugoj polovici studenog zbog povećanih geopolitičkih napetosti nakon terorističkog napada 13. studenog u Parizu,

“ Blagi porast cijena nafte primijećen je na londonskom i američkom tržištu u drugoj polovici studenog zbog povećanih geopolitičkih napetosti nakon terorističkog napada 13. studenog u Parizu.

a u cijene je uračunata i određena premija rizika. Ocjenjuje se da bi na srednji rok, povećane napetosti mogle podići cijene nafte, pogotovo ako međunarodna zajednica poduzme dodatne korake protiv krijumčarenja nafte i ako napadne naftna postrojenja pod kontrolom IS-a u Siriji i Iraku. Međutim, Međunarodna agencija za energiju [*International Energy Agency* – IEA] izvještava da su krajem rujna u spremnicima širom svijeta bile uskladištene tri milijarde barela sirove nafte i naftnih proizvoda¹¹. Zanimljivo je pratiti kretanje cijena nafte u košarici¹² Organizacije zemalja-izvoznica nafte (OPEC). Tako se cijena barela nafte 16. studenog 2015. godine spustila ispod 40 dolara što se nije dogodilo od 2009. godine. Zbog tako niske cijene nafte godišnji prihodi OPEC-a pali su s 1000 milijardi dolara na 550 milijardi dolara. Alžir, Ekvador i Venezuela zalažu se za smanjenje dnevne proizvodnje koja iznosi 31,6 milijuna barela. Dogovor oko promjene politike proizvodnih kvota članice OPEC-a nisu uspjele postići na sastanku održanom u Beču početkom prosinca. Odluka o kvotama odgođena je za 168. sastanak ministara koji će se održati u Beču početkom lipnja 2016. godine. Članicama je u interesu smanjenje proizvodnje koje bi posredno rezultiralo rastom cijena, ali kako ističu stručnjaci taj je rast teško nadzirati. Procjenjuje se da bi cijena od 60 dolara za barel odgovarala članicama, Rusiji, ali i američkim proizvođačima, a njihovo istiskivanje s tržišta bio je jedan od ciljeva Saudijske Arabije.

“ Na cijene naftnih derivata utjecalo je travanjsko povećanje trošarina za 20 lipa po litri za olovni i bezolovni benzin te plinsko ulje za pogon.

U Hrvatskoj se 1. prosinca 2015. cijena eurosupera 95 kretala ovisno o kompaniji u rasponu od 9,15 do 9,19 kuna po litri. I dok je litra eurosupera poskupila 20 lipa po litri, kao posljedica rasta cijena na mediteranskoj burzi od 5,6 posto, dizel je 1. prosinca poskupio 5 lipa po litri i cijene su se kretale između 8,39 i 8,42 kune, ovisno o kompaniji. Dizelska goriva na mediteranskoj su burzi poskupila 0,8 posto u odnosu na prethodni tjedan, a istodobno je i tečaj dolara prema kuni viši za 0,85 posto¹³. Na cijene naftnih derivata utjecalo je travanjsko povećanje trošarina za 20 lipa po litri za olovni i bezolovni benzin te plinsko ulje za pogon. Izmjenom Uredbe o visini trošarina na motorne benzine, plinsko ulje i kerozin za pogon, trošarina na bezolovni benzin povećala se sa sadašnjih 3.660 kuna na tisuću litara na 3.860 kuna, za olovni benzin s 4.300 kuna na 4.500 kuna na tisuću litara, a za plinsko ulje za pogon s 2.860 na 3.060 kuna na tisuću litara. Procjenjuje se da bi se tim povećanjem trošarina povećao prihod državnog proračuna na godišnjoj razini za 450 milijuna kuna. Tako se ukupni prihod proračuna od trošarina na energente u ovoj godini procjenjuje na 7,4 milijarde kuna¹⁴.

11 <http://www.vecernji.hr/kompanije-i-trzista/cijene-nafte-porasle-zbog-geopolitickih-napetosti-1037867> (pristupljeno 4.12.2015.).

12 Cijena OPEC-ove košarice u pravilu je niža od tržišne cijene, a izračunava se kao prosječna izvozna cijena barela svih 12 članica organizacije.

13 <http://www.index.hr/vijesti/clanak/najveci-porast-cijena-goriva-u-mjesec-i-pol-dana-spremnik-od-50-litara-skuplji-za-10-kuna/859472.aspx> (pristupljeno 4.12.2015.).

14 <http://liderpress.hr/biznis-i-politika/hrvatska/vlada-u-cetvrtak-povecava-trosarine-na-naftne-derivate-i-cigarete/> (pristupljeno 4.12.2015.).

Slika 8.
Dnevne promjene cijena
sirove nafte u razdoblju
od 1.12.2014. do
1.12.2015., u dolarima
po barelu

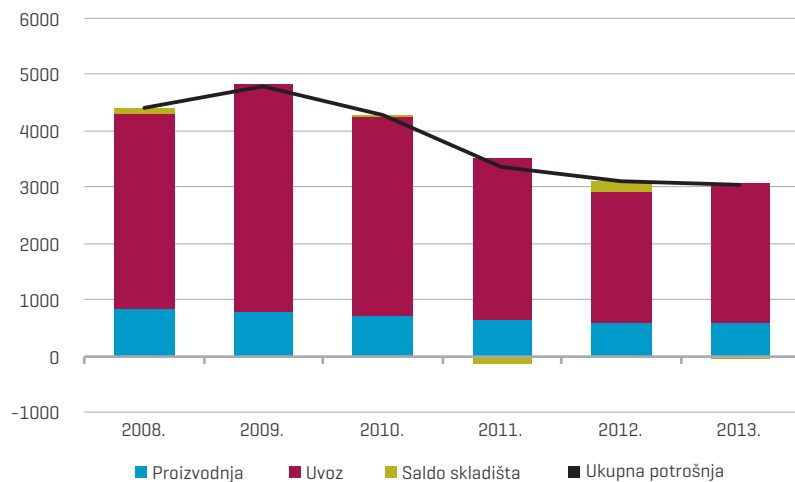
Izvor: US Energy Information
 Administration, www.eia.gov.

Proizvodnja sirove nafte u Hrvatskoj u 2013. u odnosu na 2012. godinu porasla je 0,1 posto. U razdoblju od 2008. do 2013. proizvodnja je smanjena 6,4 posto [slika 9], a uvoz 6,7 posto. Tako je ukupna potrošnja u istom razdoblju smanjena 7,3 posto. Procjenjuje se da je u Hrvatskoj u 2013. godini bilo 812 benzinskih postaja. Od toga je u vlasništvu INA-e njih 383.

Slika 9.
Raspoloživa sirova nafta
u Hrvatskoj u razdoblju
od 2008. do 2013.

Izvor: Energija u Hrvatskoj 2013.

Najveća trgovačka društva

— Ključna su poduzeća u sektoru energetike i naftne industrije u Hrvatskoj HEP Grupa i INA. U 2014. godini bila su registrirana četiri poslovna subjekta za djelatnost vađenja sirove nafte i prirodnog plina, 14 poslovnih subjekata za proizvodnju koksa i rafiniranih naftnih proizvoda, te 560 poduzeća za djelatnost opskrbe električnom energijom, plinom, parom i klimatizacijom¹⁵.

Za usporednu je analizu učinkovitosti, financiranja i likvidnosti odabran skup od deset vodećih trgovačkih društava u 2014. godini. Osnovni analitički podaci i pokazatelji za vodećih deset trgovačkih društava u razdoblju od 2013. do 2014. navedeni su u tablici 1.

Tablica 1.
Vodećih deset trgovačkih društava* u proizvodnji i distribuciji energije

*Uključena su trgovačka društva: HEP (konsolidirano), Gradska plinara Zagreb – Opskrba, Prvo plinarsko, GEN-I Zagreb, TE Plomin, Termoplin, Gradska plinara Zagreb, Rudnap energija, Međimurje plin i Petrol plin.

Napomena: Neto marža = dobit nakon oporezivanja / ukupni prihodi * 100; neto dobit po zaposlenom = dobit prije oporezivanja / broj zaposlenih.

Izvor: Poslovna Hrvatska.

	2013.	2014.	Indeks
Ukupni prihodi (mil. kn)	18.907	18.174	96,1
Dobit nakon oporezivanja (mil. kn)	905	1.424	157,3
Broj zaposlenih	1.247	1.239	99,4
Neto marža (u %)	4,8	7,8	163,7
Neto dobit po zaposlenom (tis. kn)	726	1.149	158,4

Kao što se na osnovi podataka u tablici 1 može zaključiti, ukupni su prihodi vodećih deset trgovačkih društava u sektoru opskrbe električnom energijom, plinom i parom u 2014. iznosili 18.174 milijuna kuna, što je odnosu na 2013. godinu pad od 4 posto. U tom je razdoblju dobit nakon oporezivanja povećana 57 posto, neto marža 63 posto, dok je broj zaposlenih smanjen za 0,6 posto.

Od vodećih deset trgovačkih društava u 2014. godini Prvo plinarsko udvostručilo je prihode u odnosu na 2013. godinu. U istom razdoblju GEN-I Zagreb povećao je ukupne prihode 9 posto, a Petrol plin 2 posto. U istom

¹⁵ Osnovni strukturno-poslovni pokazatelji poduzeća u 2014. godini, privremeni podaci, Priopćenje DZS-a, br. 15.1.1., privremeni podaci.

razdoblju neto dobit povećana je u tri trgovačka društva i to u HEP-u [63 posto], Prvom plinarskom [76 posto] i Termoplinu [18 posto].

Tablica 2.

Podaci o ukupnim prihodima, dobiti nakon oporezivanja i broju zaposlenih u skupini deset vodećih trgovačkih društava u proizvodnji i distribuciji energije

	Ukupni prihodi (mil. kn)		Dobit nakon oporezivanja		Broj zaposlenih	
	2013.	2014.	2013.	2014.	2013.	2014.
HEP (konsolidirano)	13.701	11.438	748	1.219	439	447
Gradska plinara Zagreb - Opskrba	1.522	1.252	26	24	107	98
Prvo plinarsko	910	2.884	73	129	40	51
GEN-I Zagreb	704	767	81	3	4	9
TE Plomin	788	752	6	3	0	0
Termoplin	322	260	14	16	121	117
Gradska plinara Zagreb	318	280	20	19	427	400
Rudnap energija	233	138	0,2	0,2	2	3
Međimurje plin	218	207	8	3	71	71
Petrol plin	191	195	10	8	36	43

Izvor: Poslovna Hrvatska.

Tablica 3.

Pokazatelji proizvodnosti, profitabilnosti, financiranja i likvidnosti deset vodećih trgovačkih društava u proizvodnji i distribuciji energije u 2014. godini

	Proizvodnost rada (u 000 kn)	Bruto marža (u %)	Profitabilnost imovine (u %)	Koeficijent zaduženosti	Koeficijent tekuće likvidnosti
HEP (konsolidirano)	25.589	12,5	3,7	0,29	1,84
Gradska plinara Zagreb - Opskrba	12.774	2,4	7,0	0,69	1,44
Prvo plinarsko	56.552	5,2	12,8	0,81	1,19
GEN-I Zagreb	85.265	0,4	2,6	0,88	1,11
TE Plomin	-	0,6	0,7	0,53	1,57
Termoplin	2.224	8,0	7,3	0,27	2,04
Gradska plinara Zagreb	700	8,3	1,5	0,56	4,12
Rudnap energija	46.122	0,1	0,0	1,00	0,77
Međimurje plin	2.913	2,5	1,5	0,24	2,09
Petrol plin	4.541	4,3	9,9	0,41	1,12

DOBIT NAKON OPOREZIVANJA DESET VODEĆIH POVEĆANA JE 57 POSTO.

Tablica 4.
Vodećih deset privatnih i mješovitih trgovačkih društava* u proizvodnji i distribuciji energije

*Uključena su trgovačka društva: Prvo plinarsko, GEN-I Zagreb, Termoplin, Rudnap energija, Petrol plin, TE Plomin, Repower Hrvatska, Proenergy, Energo i Montcogim – Plinara.

Izvor: Poslovna Hrvatska.

	2012.	2013.	Indeks
Ukupni prihodi (mil. kn)	2.980	2.891	97,0
Dobit nakon oporezivanja (mil. kn)	15	29	193,3
Broj zaposlenih	446	424	95,1
Neto marža (u %)	0,50	1,0	200,0
Neto dobit po zaposlenom (u 000 kn)	33,27	68,2	205,0

Na osnovi analitičkih podataka navedenih u tablici 4 može se zaključiti da je deset vodećih privatnih i mješovitih trgovačkih društava u proizvodnji i distribuciji energije u 2014. godini poslovalo uspješnije nego 2013. godine. Tako su se ukupni prihodi povećali 50 posto, neto dobit 53 posto, broj zaposlenih 6 posto, neto marža 2 posto i neto dobit po zaposlenom 44 posto.

Tablica 5.
Podaci o ukupnim приходima, dobiti nakon oporezivanja i broju zaposlenih u skupini deset vodećih privatnih i mješovitih trgovačkih društava u proizvodnji i distribuciji energije u 2013. i 2014.

	Ukupni prihodi (mil. kn)		Dobit nakon oporezivanja (mil. kn)		Broj zaposlenih	
	2013.	2014.	2013.	2014.	2013.	2014.
Prvo plinarsko	910	2.884	73	129	40	51
GEN-I Zagreb	704	767	0,1	3	4	9
Termoplin	322	260	14	16	121	117
Rudnap energija	233	138	0,2	0,2	2	3
Petrol plin	191	195	10	8	36	43
TE Plomin	788	752	6	3	0	0
Montcogim - Plinara	126	90	2	2	22	21
Repower Hrvatska	143	106	0,04	0,05	1	1
Proenergy	142	243	1	3	2	7
Energo	137	122	-5	-8	167	168

Izvor: Poslovna Hrvatska.

“Deset vodećih privatnih i mješovitih trgovačkih društava u proizvodnji i distribuciji energije u 2014. godini poslovalo je uspješnije nego 2013. godine.

Valja ovdje istaknuti da su sva trgovačka društva u skupini deset vodećih privatnih i mješovitih trgovačkih društava osim TE Plomin zapravo distributeri električne energije i plina. Analizirajući svako trgovačko društvo pojedinačno primjećuje se da su pad prihoda imali Termoplin, Rudnap energija, TE Plomin, Montcogim – Plinara, Repower Hrvatska i Energo, te da je uspješan poslovni rezultat ove grupe trgovačkih društava prvenstveno rezultat uspješnog poslovanja Prvog plinarskog i GEN-I Zagreb. Prvo plinarsko društvo osnovano je 2001. godine suradnjom domaćih i stranih investitora i danas je u stopostotnom privatnom hrvatskom vlasništvu i djeluje kao operator distribucijskog sustava prirodnog plina na području sjeveroistočnog dijela Vukovarsko-srijemske županije. GEN-I Zagreb dio je Grupe GEN-I, jedne od vodećih i najbrže rastućih grupa za trgovinu i prodaju električne energije u Srednjoj, Istočnoj i Jugoistočnoj Europi.

Tablica 6.

Pokazatelji proizvodnosti, profitabilnosti, financiranja i likvidnosti deset vodećih trgovačkih društava u proizvodnji i distribuciji energije u 2014. godini

	Proizvodnost rada (u 000 kn)	Bruto marža (u %)	Profitabilnost imovine (u %)	Koeficijent zaduženosti	Koeficijent tekuće likvidnosti
Prvo plinarsko	56.552	5,2	12,8	0,81	1,19
GEN-I Zagreb	85.265	0,4	2,6	0,88	1,11
Termoplin	2.224	8,0	7,3	0,27	2,04
Rudnap energija	46.122	0,1	0,0	1,00	0,77
Petrol plin	4.541	4,3	9,9	0,41	1,12
TE Plomin	-	0,6	0,7	0,53	1,57
Montcogim - Plinara	4.267	3,3	1,6	0,37	0,54
Repower Hrvatska	105.568	0,1	0,5	0,95	1,03
Proenergy	34.667	1,3	3,3	0,95	0,84
Energo	723	-6,8	-2,2	0,69	0,33

Klimatske promjene i zelena knjiga¹⁶

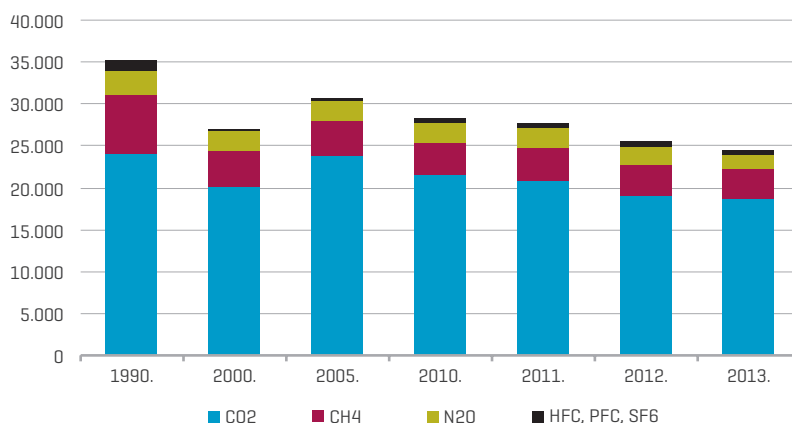
Hrvatska izrađuje Strategiju niskougljičnog razvoja. Strategija je osnovni dokument u području ublažavanja klimatskih promjena ali i krovna gospodarska, razvojna i okolišna strategija. Cilj Strategije je postizanje konkurentnog niskougljičnog gospodarstva do 2050. godine, u skladu s Europskim strateškim smjernicama i obvezama iz Okvirne konvencije Ujedinjenih naroda o promjeni klime (UNFCCC).

Europska unija postavila je klimatske i energetske ciljeve za 2030. godinu. Obvezujući ciljevi uključuju smanjenje emisija stakleničkih plinova za 40 posto u odnosu na 1990. i udio obnovljivih izvora energije od najmanje 27 posto u ukupnoj potrošnji energije. Kao poželjan, premda ne i obvezujući cilj ističe se povećanje energetske učinkovitosti za 27 posto. Niskougljična strategija osnova je za odluke i smjernice koje će morati provoditi svi sektori kako bi se značajno smanjile emisije stakleničkih plinova.

Slika 10.
Emisije* i odlivi stakleničkih plinova u razdoblju od 1990. do 2013., u kt CO₂-e

*Ukupne emisije bez emisija LULUCF (Korištenje zemljišta, promjena korištenja zemljišta i šumarstvo).

Izvor: http://mzoip.hr/doc/zelena_knjiga.pdf (pristupljeno 10.12.2015).

Proračun obuhvaća emisije stakleničkih plinova koje su posljedica ljudskih djelatnosti i koje obuhvaćaju ugljikov dioksid (CO₂), metan (CH₄), didušikov oksid (N₂O), fluorirane ugljikovodike (HFC-e i PFC-e) i sumporov heksafluorid

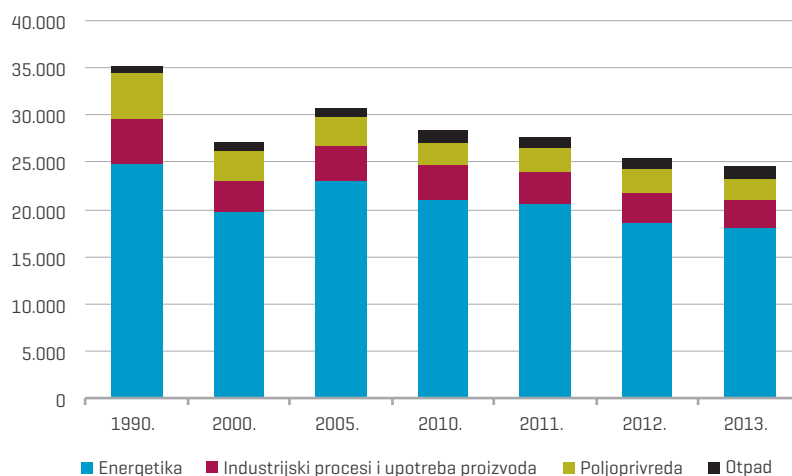
16 Stručne podloge za izradu Strategije niskougljičnog razvoja RH za razdoblje do 2030. s pogledom na 2050. godinu. Studiju je izradio EKONERG, d.o.o. i dostupna je na poveznici http://mzoip.hr/doc/zelena_knjiga.pdf (pristupljeno 10.12.2015.).

[SF6], ugljikov monoksid [CO], dušikove okside [NOX], nemetanske hlapive organske spojeve [NMHOS] i sumporov dioksid [SO]. Tijekom cijelog promatranog razdoblja, udjeli emisija pojedinih stakleničkih plinova nisu se značajno promijenili. Najveći antropogeni doprinos nacionalnim emisijama stakleničkih plinova daje CO2 čiji je udio u 2013. godini iznosio 76 posto.

Izvori emisija i odliva stakleničkih plinova podijeljeni su u šest glavnih sektora: energetika, industrijski procesi, uporaba otapala i ostalih proizvoda, poljoprivreda, korištenje zemljišta, promjena korištenja zemljišta i šumarstvo te gospodarenje otpadom¹⁷.

Slika 11.
Struktura emisija stakleničkih plinova po sektorima u razdoblju od 1990. do 2013., u kt CO2-e

Izvor: http://mzoip.hr/doc/zelena_knjiga.pdf (pristupljeno 10.12.2015).

Najznačajniji utjecaj na ukupnu emisiju stakleničkih plinova ima sektor energetike s doprinosom od 74 posto [prikazan kao ekvivalent emisije CO2]. Sektor industrijskih procesa i upotrebe otapala drugi je po značaju i doprinosi ukupnim emisijama 12 posto. Sektor poljoprivrede ukupnim emisijama doprinosi 10 posto, dok sektor otpada doprinosi 5 posto u 2013. godini.

Kako je istaknuto, za 2030. godinu je na razini EU-a određeno smanjenje emisije za 40 posto u odnosu na 1990. godinu. To će se provesti tako da se emisija u ETS-u¹⁸ smanji za 43 posto u odnosu na 2005. godinu, a u sektorima izvan ETS-a za 30 posto u odnosu na 2005. godinu. Okvir do 2030. godine utvrdio je da će na razini država EU-a jedina obveza biti smanjenje emisije za sektore izvan ETS-a, a ispunjenje nacionalnih ciljeva

¹⁷ Općenito, metodologija za izračun emisija može se opisati kao umnožak specifične ekonomske aktivnosti (npr. potrošnje goriva, proizvodnje cementa, broja životinja, povećanja drvene zalihe, itd.) i pripadajućeg faktora emisije. Metodologija daje preporučene vrijednosti faktora emisije za sve relevantne aktivnosti određenih sektora, iako se preporučuje primjena specifičnih nacionalnih faktora emisije kada je to opravdano.

¹⁸ ETS čine svi energetske izvori s toplinskom snagom većom od 20 MW (termoelektrane, rafinerije), industrija mineralnih proizvoda (cement, staklo, opeka), kemijska industrija i industrija željeza i čelika. Obveznici sustava trgovanja emisijskim jedinicama od 2013. godine uključeni su u jedinstveni plan raspodjele emisijskih jedinica i obvezu kupovanja cjelokupnog ili djelomičnog iznosa emisijskih jedinica po modelu dražbe.

“ Obvezujući ciljevi EU-a su smanjenje emisija stakleničkih plinova za 40 posto u odnosu na 1990. i udio obnovljivih izvora energije od najmanje 27 posto u ukupnoj potrošnji energije.

za obnovljive izvore energije više neće biti obveza. Svaka država sama treba odlučiti kako će postići ciljeve u sektorima izvan ETS-a.

Modeliranjem koje je provedeno za potrebe utvrđivanja novog klimatsko-energetskog okvira do 2030. godine, modelom PRIMES za dokument Procjena utjecaja okvira za klimatsku i energetska politiku u razdoblju do 2030. godine, za Hrvatsku se utvrdilo sljedeće¹⁹:

- smanjenje emisije ukupno 31 posto, a u sektorima izvan ETS-a 25 posto;
- oko 25 posto obnovljivih izvora energije u 2030. godini;
- dodatni trošak primjene mjera, u odnosu na referentni scenarij, iznosio bi 0,2 posto BDP-a;
- cijena električne energije mogla bi porasti za oko 0,2 posto na razini sustava;
- cijena električne energije kod potrošača mogla bi biti na razini od 130 EUR/MWh;
- koristi zbog izbjegnutih troškova utjecaja na zdravlje, zbog smanjenja emisije uslijed izgaranja fosilnih goriva mogle bi biti od 0,04 do 0,25 posto BDP-a.

S obzirom na primjenu različitih modela raspodjele u sektorima izvan ETS-a, Hrvatska zastupa stajalište da troškovno učinkovit pristup ne odgovara manje razvijenim državama, jer se radi o optimumu na razini EU-a. U izboru metodološkog pristupa za raspodjelu obveza po državama, najveći izgledi su da će se primijeniti metoda kao što je bila i za razdoblje do 2020. godine, temeljem BDP-a po stanovniku. Može se očekivati da će za Hrvatsku cilj u sektorima izvan ETS-a biti smanjenje između 7 i 10 posto, u odnosu na 2005. godinu.

Kako bi se ostvarile emisije u svim sektorima, utvrđeno je oko 90 tehničkih mjera. Mjere su ugrađene u tri glavna scenarija: Referentni scenarij [NUR], Scenarij postupne tranzicije [NU1] i Scenarij snažne tranzicije [NU2].

Referentni scenarij NUR nastavak je postojeće prakse, u skladu s važećom regulativom i prihvaćenim ciljevima do 2020. godine. U ovom scenariju pretpostavlja se da će cijena CO₂ vrlo malo rasti. Emisije u ovom scenariju ostaju otprilike na razini današnjeg stanja, s time što bi se u razdoblju nakon 2040. godine mogle i povećavati. Udio obnovljivih izvora u ovom scenariju je nešto iznad 26 posto, što je blizu cilja EU-a za 2030. godinu. Ipak, ocjenjuje se da ovaj scenarij ne vodi niskougličnom gospodarstvu.

¹⁹ Analiza i rezultati različitih scenarija preuzeti su s http://mzoip.hr/doc/zelena_knjiga.pdf (pristupljeno 10.12.2015.).

“ Hrvatska zastupa stajalište da troškovno učinkovit pristup ne odgovara manje razvijenim državama, jer se radi o optimumu na razini EU-a.

Scenarij postupne tranzicije NU1 određen je tako da se sigurno ispune ciljevi smanjenja emisije koji bi mogli biti obveza u okviru interne sheme obveza EU-a i ciljevi međunarodnog dugoročnog dogovora da se porast temperature održi unutar 2°C. U ovom scenariju smanjenje emisije postiže se primjenom niza troškovno učinkovitih mjera, snažnim poticanjem energetske učinkovitosti i primjenom obnovljivih izvora energije koji bi, u proizvodnji električne energije, nakon 2030. godine mogli velikim dijelom biti potpuno tržišno konkurentni. Scenarij pretpostavlja snažan rast cijena CO₂, do 100 EUR/t CO₂ u 2050. godini, što je glavni pokretač tranzicije. Udio obnovljivih izvora energije u 2030. godini po ovom scenariju je skoro 33 posto, u 2050. godini mogao bi biti iznad 46 posto. Scenarijem NU1 smanjuje se emisija stakleničkih plinova za 40 posto u 2030. godini i 57 posto u 2050. godini, u odnosu na 1990. godinu.

Scenarij snažne tranzicije NU2 dimenzioniran je kako bi se u 2050. godini postiglo smanjenje emisije 80 posto u odnosu na 1990. godinu. To je ciljno smanjenje koje je postavljeno kao zajednički cilj EU-a. U ovom scenariju kao i u NU1 pretpostavljaju se snažan porast cijena CO₂ do 100 EUR/t CO₂ u 2050. godini te vrlo snažne mjere energetske učinkovitosti. Ciljno smanjenje nije moguće ostvariti bez primjene tehnologije hvatanja i geološkog skladištenja CO₂ na termoelektranama, mjere koja danas nije u komercijalnoj primjeni²⁰. U ovom scenariju dominantni izvor emisije ostaje promet, a slijede ga poljoprivreda i industrija.

Scenariji NU1 i NU2 vrlo su slični do 2030. godine, tako da Hrvatska, ako krene sa scenarijem postupne tranzicije, ima vremena preusmjeriti se na scenarij snažne tranzicije. Procjenjuje se da prelazak sa scenarija NUR na NU1 u 2030. godini iznosi 0,4 posto BDP-a, odnosno 0,7 posto BDP-a isključujući se ostvarene koristi za zdravlje. Nakon 2035. godine do 2050. godine, scenarij NU1 ima manje ukupne troškove od referentnog scenarija NUR [-0,4 posto]. Prelazak na niskouglični scenarij NU1 troškovno je opravdan i počinje donositi koristi nakon 2035. godine.

Troškovi prelaska s referentnog scenarija NUR na scenarij NU2 u 2030. godini iznose 0,5 posto BDP-a, odnosno 0,8 posto BDP-a isključujući se ostvarene koristi za zdravlje. U 2040. godini ovaj scenarij ima veće troškove od scenarija NUR za iznos od 0,8 posto BDP-a, a u 2050. godini 0,3 posto BDP-a. U ovom scenariju nisu uračunati i troškovi mjera na koje se računa da će se tek razviti, a koje trebaju osigurati dodatnih 3 posto smanjenja da bi se postigao cilj od 80 posto. Procijenjeno je da za ostvarenje niskouglične strategije (poslovi za pripremu izgradnje, izgradnja, pogon i održavanje) treba između 80.000 i 100.000 radnih mjesta, od čega bi se polovica mogla ostvariti u Hrvatskoj.

²⁰ Primjenom danas poznatih mjera moglo bi se postići smanjenje emisije od 77 posto, a ostatak do 80 posto računa na nove tehnologije.

Umjesto zaključka

“ Sporazumom u Parizu dogovoreno je smanjenje emisija stakleničkih plinova kako bi se globalno zatopljenje ograničilo na razinu manju od 2°C u odnosu na temperaturu u predindustrijskom razdoblju.

Iako je liberalizacija tržišta energije započela još 2013. godine, aktivnosti oko liberalizacije trajale su i u 2015. godini. Tako je početkom studenog s radom počela Hrvatska burza električne energije (CROPEX) što označava posljednji korak liberalizacije tržišta električne energije u Hrvatskoj. Rad burze utjecat će na cijene kao što je to bilo kod goriva. Potencijalni članovi burze domaći su i strani proizvođači i trgovci strujom, a službena valuta je euro. U Hrvatskoj je registrirano 17 operatera električnom energijom, od kojih je njih 10 aktivno.

Za razliku od tržišta električne energije, liberalizacija tržišta prirodnog plina odgođena je sve do kraja ožujka 2017. godine do kada vrijedi Vladina odluka o određivanju opskrbljivača na veleprodajnom tržištu plina iz veljače 2014. godine (Narodne novine, br. 29/2014). Tom je odlukom HEP određen glavnim opskrbljivačem plina za kućanstva i preuzeo je nekadašnju ulogu INA-e ili njezine tvrtke kćeri Prirodni Plin d.o.o. Svi proizvođači plina dužni su prodavati energent po reguliranoj cijeni i uvjetima upravo HEP-u, a HEP će, ponovno po reguliranim cijenama, prodavati plin lokalnim opskrbljivačima zaduženim za isporuku plina domaćinstvima. Svoju odluku Vlada je obrazložila nepripremljenošću subjekata na tržištu plina za liberalizaciju. Tako se još sljedeća godina valja iskoristiti za unapređenje sustava zaštite krajnjih kupaca i mehanizama zaštite ugroženih kupaca, unapređenje organizacijske i tehničke kvalificiranosti opskrbljivača u obvezi javne usluge te uspostavu efikasnog postupka promjene opskrbljivača plinom na razini kućanstva.

Konferencija UN-a o klimi (COP 21)

Dužnosnici 195 zemalja prihvatili su 12. prosinca nakon dvotjednog intenzivnog pregovaranja na UN-ovoj konferenciji o klimi u Parizu, globalni sporazum o borbi protiv klimatskih promjena. Sporazumom u Parizu dogovoreno je smanjenje emisija stakleničkih plinova kako bi se globalno zatopljenje ograničilo na razinu manju od 2°C u odnosu na temperaturu u predindustrijskom razdoblju. Neki dijelovi Sporazuma pravno su obvezujući

LIBERALIZACIJA TRŽIŠTA PRIRODNOG PLINA ODGOĐENA JE SVE DO KRAJA OŽUJKA 2017. GODINE.

“ U siječnju ove godine Vlada je izdala dozvole za istraživanje i eksploataciju ugljikovodika na deset istražnih prostora na Jadranu, a dobilo ih je pet kompanija.

za sve zemlje no neki su pravno neobvezujući i njihovo ispunjavanje bit će dobrovoljno, što je i najveća prijetnja ostvarivanju postavljenih ciljeva. Za razliku od prethodnih sporazuma iz Rio de Janeira 1992. i Kyota iz 1997. sporazum iz Pariza prvi je sporazum koji je odredio ciljeve i za razvijene i nerazvijene, iako se najveći doprinos očekuje od razvijenih zemalja. Sporazum stupa na snagu 2020. godine. Dogovoreno je da će razvijene zemlje zajedno plaćati 100 milijardi američkih dolara godišnje u obliku pomoći nerazvijenim zemljama za ublažavanje posljedica klimatskih promjena, a nakon 2020. i više od tog iznosa. Nacionalni planovi za smanjenje globalnog zagrijavanja revidirat će se svakih pet godina.

Indeks klimatskog rizika

Njemačka NVU Germanwatch na marginama pariške konferencije predstavila je ovogodišnje istraživanje „Global Climate Risk Indeks”²¹. Indeks klimatskog rizika izračunava se već jedanaestu godinu i temelji se na analizi vjerodostojnih skupova dostupnih podataka o utjecaju ekstremnih klimatskih prilika na društveno-ekonomske pokazatelje. Uključuje podatke o smrtnim slučajevima izazvanim ekstremnim klimatskim prilikama, ali i ekonomske gubitke. Istraživanje pokazuje da su 2014. godine ekstremnim vremenskim uvjetima najviše bile pogođene Srbija, Afganistan i Bosna i Hercegovina i Hrvatska. S 0,071 smrtna slučaja na 100.000 stanovnika i gubitkom od 1.120 milijuna USD mjereno paritetom kupovne moći Hrvatska je na 25. mjestu zemalja prema izloženosti klimatskom riziku, ali je peta na listi najpogođenijih europskih zemalja.

21 Detaljnije o indeksu vidjeti na <https://germanwatch.org/en/download/13503.pdf> [pristupljeno 9.12.2015.].

HRVATSKA JE NA 25. MJESTU ZEMALJA PREMA
IZLOŽENOSTI KLIMATSKOM RIZIKU, ALI JE PETA NA
LISTI NAJPOGOĐENIJIH EUROPSKIH ZEMALJA.

Istraživanje nafte i plina u Jadranu

U studenom 2014. godine šest kompanija prijavilo se na natječaj za istraživanje i eksploataciju nafte i plina u hrvatskom Jadranu i iskazale su interes za ukupno 15 istražnih prostora. U siječnju ove godine Vlada je izdala dozvole za istraživanje i eksploataciju ugljikovodika na deset istražnih prostora na Jadranu, a dobilo ih je pet kompanija - Marathon Oil, OMV, Eni, Medoilgas i INA. Krajem srpnja konzorcij Marathon Oil i OMV odustao je od potpisivanja ugovora za svojih sedam istražnih prostora zbog neriješenog pitanja granice s Crnom Gorom, da bi u rujnu Vlada donijela odluku o ukidanju dozvola za istraživanje i eksploataciju ugljikovodika na Jadranu na sedam istražnih prostora od kojih su američki Marathon Oil i austrijski OMV odustali, a sklapanje koncesijskih ugovora za druga polja odgodila za vrijeme nakon izbora²².

²² <http://www.slobodnadalmacija.hr/Hrvatska/tabid/66/articleType/ArticleView/articleId/300638/Default.aspx> [pristupljeno 8.12.2015.].

Literatura:

Ekoneg, 2015, Stručne podloge za izradu strategije niskougličnog razvoja Republike Hrvatske za razdoblje do 2030. s pogledom na 2050. godinu – Zelena knjiga, dostupno na http://mzoip.hr/doc/zelena_knjiga.pdf [pristupljeno 10.12.2015.].

Ekonomski institut, Zagreb, 2014, *Energetika i naftna industrija*, prosinac 2014.

Ekonomski institut, Zagreb, 2015, *SEE-6 Economic Outlook*, 1[1], dostupno na <http://www.eizg.hr/hr-HR/SEE-6-Economic-Outlook-1569.aspx> [pristupljeno 10.12.2015.].

Eurostat, <http://ec.europa.eu/eurostat/web/energy/data/main-tables> [pristupljeno 5. prosinca 2015.].

Državni zavod za statistiku, 2015, "Priopćenje br. 2.1.3/10: Indeks obujma industrijske proizvodnje te indeksi zaliha, zaposlenih osoba i proizvodnosti rada u industriji u listopadu 2015., prvi rezultati", Zagreb: Državni zavod za statistiku.

Državni zavod za statistiku, 2015, "Priopćenje br. 2.1.1/11: Indeks proizvođačkih cijena industrije u studenome 2015.", Zagreb: Državni zavod za statistiku.

Državni zavod za statistiku, 2015, "Priopćenje br. 9.1.2/9: Prosječne mjesečne isplaćene bruto plaće zaposlenih za rujan 2015.", Zagreb: Državni zavod za statistiku.

Državni zavod za statistiku, 2015, "Priopćenje br. 9.2.1/10: Zaposleni prema djelatnostima u listopadu 2015.", Zagreb: Državni zavod za statistiku.

Državni zavod za statistiku, 2015, "Priopćenje br. 13.1.1/10: Indeks potrošačkih cijena u listopadu 2015.", Zagreb: Državni zavod za statistiku.

Državni zavod za statistiku, 2015, "Priopćenje br. 15.1.1.: Osnovni strukturno-poslovni pokazatelji poduzeća u 2014. godini, privremeni podaci", Zagreb: Državni zavod za statistiku.

HEP, 2015, "Revidirani godišnji konsolidirani financijski izvještaj za razdoblje I-XII 2014."

http://www.hep.hr/hep/financije/2014_1/grupa/Izvjestaj_poslovdstva_i_Izjava_osoba_odgovornih_za_sastavljanje_godisnjih_financijskih_izvjestaja.pdf [pristupljeno 2.12.2015.].

Ministarstvo gospodarstva, 2014, "Energija u Hrvatskoj 2013.: godišnji energetske pregled", <http://www.eihp.hr/wp-content/uploads/2015/02/Energija2013.pdf> [pristupljeno 2. prosinca 2015.].

Poslovna Hrvatska, <http://poslovna.hr> [pristupljeno 6. prosinca 2015.].

Izdavač

Ekonomski institut, Zagreb
Trg J.F. Kennedyja 7, 10000 Zagreb
Telefon: 01 2362 200, Fax: 01 2335 165
<http://www.eizg.hr>

Za izdavača

Dubravka Jurlina Alibegović, ravnateljica

Glavna urednica

Ljiljana Božić

Autorica analize

Željka Kordej - De Villa

Izvršna urednica

Marijana Pasarić

Lektura

Marijana Pasarić

Grafičko uređivanje i priprema

Vladimir Sukser

Grafičko oblikovanje

Studio 2M

Napomena: *Sektorska analiza* autorskoga je karaktera i ne odražava nužno stav Ekonomskog instituta, Zagreb